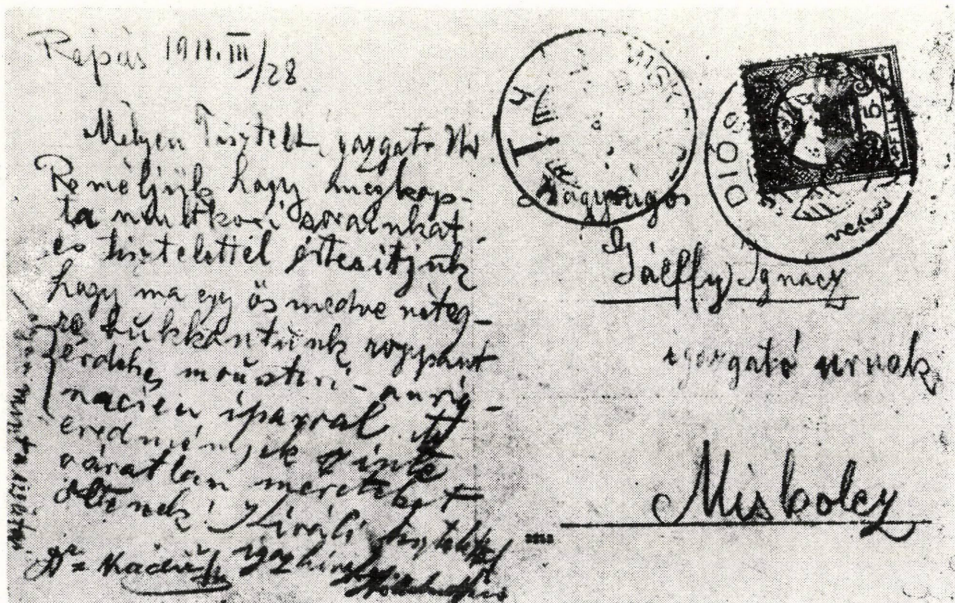

Egy érdekes adat a bükki barlangkutatás hőskorából

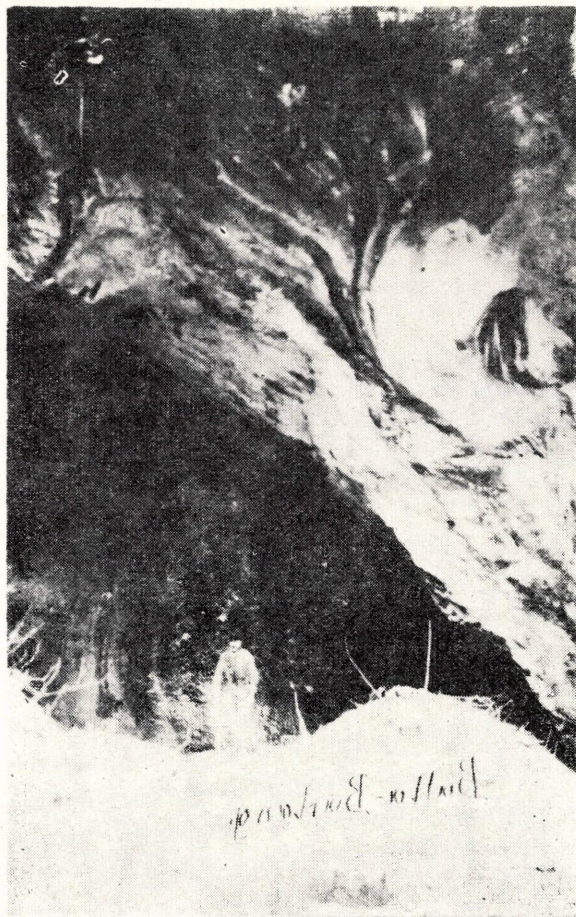
Az itt közölt levelezőlapot dr. Petrikovics Lászlótól, a Szerencsen élő neves műgyűjtőtől kaptam ajándékba. A levelezőlap a répáshutai Balla barlangot ábrázolja. A fényképet Roskó Pál répáshutai erdész készítette a barlang feltárásának kezdetén, 1909-ben. A levelezőlap formájában sokszorosított fotó egyik példányán számol be dr. Hillebrand Jenő és Kadič Ottokár a Balla barlangban végzett újabb kutatások eredményeiről. A lap szövege a következő: „Répás, 1911, III. 28. Gálffy Ignác igazgató úrnak, Miskolc. Reméljük, hogy megkapta múltkori sorainkat és tisztelettel értesítjük, hogy ma egy ősmesdve rétegre bukkantunk roppant érdekes moustieri-aurignacien iparral. Az eredmények szinte váratlan mértéket öltenek! Kiváló tisztelettel igaz híve dr. Hillebrand Jenő.”

A levelezőlap bal sarkán Kadič Ottokár aláírása olvasható. Külön érdekessége ennek a híradásnak Kadič három szóból álló megjegyzése, melyet külön jelzéssel ellátva Hillebrandnak moustieri-aurignacien kitételére vonatkoztatott. „Olyan mint a szeletai” írta Kadič a szóban forgó kőeszközökre.

A fentiekhez az alábbi megjegyzéseket fűzöm. Hillebrand soraiból kicsendül az öröm. Ő ugyanis 1909-ben egy másfél éves kisdud csontmaradványait ásta ki a barlangból. A rétegtani viszonyok akkor még nem

1. kép. A Hillebrand és Kadič által írt levelezőlap

2. kép. A levelezőlap a répáshutai Balla barlangot ábrázolja (a felirat az eredetint fordított)

voltak kellően tisztázva ahhoz, hogy a lelet pleisztocén korát meg lehessen határozni.

Hillebrand 1911-ben Kadič Ottokárral együtt folytatta az ásatást, aki Hillebrandot a Szeletában 1906-ban megkezdett ásatásokhoz mint segítő-társat meghívta. A helyzet hamarosan tisztázódott. A gyermekcsontváz valóban pleisztocén rétegből került elő. Ez a sárgás, mészkőtörmelékes agyagréteg szigorúan arktikus mikrofaunát tartalmazott. Kőszközők nem voltak benne, de teljesen megfelelt a Puskaaporosi kőfülke ama rétegének, melynek Kormos Tivadar által meghatározott mikrofaunája azonos volt a Balla barlang vitatott rétegének mikrofaunájával. A két lelőhely esetében az is egyezett, hogy a mikrofaunás lerakódás alatti rétegből kerültek elő a kőszközők. A kutatások végül is hitelesítették a kisgyermek csontváz késő pleisztocén korát.

Új kérdés előtt álltak a kutatók a Balla barlang kőeszközei tekintetében. Hillebrand az első pillanatra felismerte azokon a moustieri-aurignaci technológiát. Itt főleg a moustieri elemeken van a hangsúly. Viszont Kadič megjegyzése is helytálló volt, amikor ő azokat olyannak minősítette, amilyeneket a Szeletában találtak. Itt Kadič nyilván a korai szeletai kőeszközökre célzott.

Hozzá tartozik a magyar paleolitikus kutatás történetéhez, hogy a Szeleta kőeszközeit, a fejlett szeletai ipar művészi tökéletességgel kidolgozott lándzsahegyei alapján a franciaországi szolutréi kultúrával hozták kapcsolatba és azt az irodalomban mint szolutréi kultúrát, annak magyar változatát emlegették.

Az 1950-es években azonban bebizonyosodott, hogy a szeletai kultúra a franciaországitól függetlenül alakult ki.

1911-ben Hillebrand és Kadič még nem tudhatták, hogy a Bükk-hegység néhány barlangja a moustieri kultúrát hordozó neandervölgyi ősembernek is tanyája volt. Nagy meglepetés volt az 1930-as évek elején, Cserépfalu határában feltárt Subalyuk barlang nagy jelentőségű lelet-együttese. Itt két, egymástól független moustieri kultúrréteget találtak. A felsőből származnak azok a csontmaradványok, melyek két neandervölgyi ősembertől származnak. A barlang gazdag kőeszközkészlete döntően moustierinek bizonyult.

A moustieri és a kora szeletai kultúra viszonyával az 1968-ban elhunyt igen kiváló ősemberkutatónk, dr. Vértés László foglalkozott igen behatóan és az ő sokrétű, igen gondos vizsgálatai alapján bizonyítottnak vehető a kora szeletai kultúrának a hazai moustierihez kötődő kapcsolata.

Az itt közölt levelezőlap annak a két tudósnak kezevonását őrizte meg, akik a Herman Ottó által kijelölt úton haladva a magyar ősemberkutatókat nemzetközi hírnévre emelték. Egész munkásságuk alatt szoros kapcsolatban álltak a Borsod-Miskolci Múzeummal. Ez a pár sor legyen kegyeletes visszaemlékezés rájuk.

SAÁD ANDOR